

3

zpravodaj

národní přehlídky amatérských divadelních souborů

SKROH Dům horníků Stráž p.Ralskem • 23.—28. října 1989

O VZTAHU DIVADLA PRO DOSPĚLÉ A PRO DĚTI

Jsem na rozpacích. Vždyť kdo poslouchá, chodí na semináře a čte, zjistí, že tohoto tématu se zde dotýká téměř vše, o čem se mluví, píše a diskutuje.

Tento rozdíl, toto "škatulkování" se nesmí nikdy týkat kvality, způsobu práce, zaujetí, odpovědnosti. Dalo by se dokonce říci, že nejvlastnější specifikou divadla pro děti je to, že je pro děti - nic víc a nic méně. Pokud se soubor pro divadlo dětem (ale i mládeži nebo dospělým) rozhodl, musí udělat všechno, aby jeho práce byla co nejlepší a aby přinesl divákovi co nejvyšší kvalitu. Věřím tomu, že soubory, které jsou poučené a "špičkové" v divadle pro dospělé a jen některé okolnosti (odvaha, chuť, uplatnění) jim brání v tom, aby se pustily do práce pro děti, aby i v této oblasti nezačínaly zcela od začátku a mohly by být výraznou inspirací pro soubory začátečnické. A naopak.

Samozřejmě nechci, aby každý divadelník okamžitě všeho nechal a začal hrát pro děti, to byl jen druhý extrém. Jen aby zvážil tuto možnost a svoje podmínky a přemýšlel, příp.se i pokusil, když k tomu nastane vhodná konstelace, svým vlastním postupem, se svými zkušenostmi a znalostmi přispět k smysluplnému zaplnění této oblasti, po které se zatím na mnoha místech "prohánějí pouze lvi".

Karel Tomas

Program třetího dne přehlídky.

- 7.00 snídaně
- 9.00 představení DS J.V.Sládka Zbiroh
- 10.30 odborný seminář
- 11.30 oběd
- 13.00 oběd pro seminaristy
- 15.00 představení souboru Máj Praha v Domě horníků
- 16.30 odborný seminář
- 18.00 večeře
- 19.30 pohovor poroty se soubory z Prahy a Zbirohu

HODNOCENÍ POROTY

AMATÉRSKÝ SOUBOR JIHMORAVSKÉHO DIVADLA VE ZNOJMĚ

Představení "Strakaté komedie" Jihomoravského divadla ze Znojma jakoby zodpovědělo některé otázky, které zazněly na úterním hodnocení: je bezesporu zábavné a dětem srozumitelné, a to především díky tomu, že je vybudováno na přehledné zápletce, inteligentně a poučeně inspirované komedií dell'arte. Je za ním cítit přesvědčení, že výrazné divadelní sdělení je víc pro děti než ty inscenace, které svou nedokrevností a chudobu myšlenkovou i tvarovou svádějí na nezbytnost jakési blíže neurčené specifčnosti divadla pro děti. Je neseno stejnou mírou zaujetí a vlastního pobavení ze hry, s jakým hrají znojemští - i když patrně se střídavými úspěchy - pro své dospělé obecenstvo.

Temperamentní, poutavá inscenace má i své problémy - exponování příběhu veršovanou pasáží Harlekýnovou je neúměrně dlouhé a zatěžkané stereotypem; některé situace (např. scéna pod balkonem) nejsou dost výrazně frázovány a rytmizovány; chybí cit pro pauzu; nadsázka v herecké práci se daří tam, kde je nesena přirozeností projevu a vlastním pobavením (Fanteska, Kolombína, Pulcinella), méně už tam, kde je jí docilováno setrvalou forzí (Kapitán, Harlekýn). Ale to všechno jsou drobné výhrady k pozitivě, poučné a tvořivé práci souboru, který neodkládá své divadelní ambice v šatně ve chvíli, kdy vstupuje před dětské obecenstvo.

Zdena Josková

DS J.K.TYLA JIHOČES.ENERG.ZÁVODŮ ČESKÉ BUDĚJOVICE

Celé představení má promyšlenou výstavbu režijní, hereckou, hudební i pohybovou. Každá situace má logiku, vše souvisí se vším, vše má své opodstatnění, všechny složky se podmiňují, doplňují a slouží celkovému vyznění. Celek má navíc půvab přirozenosti.

Dramaturgický výběr byl proveden uvážlivě s vědomím sil mladého souboru. Známá a oblíbená dětská knížka byla zdramatizována do formy vyprávěného divadla, sledu krátkých příběhů ze života Modroočka. Zajímavá dramatizace je navíc zpřehledněna drobnými škrty. Výraznou složkou představení je hudba a texty písní Marka Ebena. Soubor, který je muzický, jednotlivé písničky rozehrává do malých uzavřených příběhů (např. píseň krtka a vypointování vstupů žíhal) a obloukem se tedy vyhne bezduché choreografii. Mladí herci jsou výborně disponováni i pohybově, takže jejich hravost není samoúčelná a infantilní, ale napomáhá znakovosti. Scénograficky použité štafle mají své opodstatnění a opět fungují. Klubíčka okamžitě a přesně symbolizují svět koček. Pruh papíru, na který si kreslí Modroočko své zážit-

ky, má své opodstatnění - stává se totiž důkazem, proč je Modroočko zvolen vůdcem koček. Scéna koupání je půvabná svým přesným spojením akce a rekvizit. Z hereckých výkonů nelze nikoho vyzvedávat, neboť jde o práci kolektivní, ale přece jenom nelze přehlédnout sympatický, upřímný a citlivý výkon Modroočka Lučka Šindeláře.

Snad lze mít drobné připomínky k samotné expozici představení, která by možná měla být o poznání výraznější a nápaditější, a k některým pěveckým výkonům.

Především však je českobudějovický Modroočko příkladem představení, kde forma a obsah jsou v logické jednotě, kde je patrný jasný názor režiséra, v tomto případě režisérky Martiny Vodičkové.

Na minulé Stráži slavily úspěch zvířecí bajky. I letos se ukázalo, že to je jedna z možných cest. Jen bychom měli začít hledat i jiné autory a texty.

Jaroslav Dejl

DRC - JKP KAPLICE

Inscenace je pokus o scénickou koláž, sestavenou z veršů pro děti od různých básníků. Přibližovat dětem poesii, učit je vnímat obrazné vyjadřování prostřednictvím veršů jejich fantasmie velmi blízkých, je jistě dobrý cíl. Ale s tímto cílem se soubor tentokrát míjí. Hlavní příčina je pravděpodobně v beztvorosti tohoto pokusu. Metoda koláže spočívá v tom, že určité jednotlivosti jsou vyvázány ze svých navykklých souvislostí a uvedeny navzájem do souvislostí nových, překvapujících, zvláštních - právě proto však koláž stojí a padá s tím, jak přesně jsou ony jednotlivé části pojmenovány a jak jsou konkrétní. Verše, které znějí v inscenaci, jsou bystré, hravé a do vybroušených forem sevřené celky, každá z těch básniček je schopná okamžitě vsugerovat určitou fantazijní představu. "Partnerem" jsou jim však mlhavé, velmi těžko dešifrovatelné výjevy, často končící do ztracena, které si svým samotným scénickým životem nežijí. Tyto dvě složky se tedy nemohou navzájem ozvlášťňovat, spíš se navzájem matou. Na dětského (ale i dospělého) diváka se tak klade neúnosný nárok: scénickou skutečnost nemůže vnímat bezprostředně, je nucen ji neustále jen luštit.

Tento pokus tedy nevyšel, přesto by bylo potřebné, aby podobné pokusy byly podnikány, i když vždycky budou rizikové. Divadlu pro děti totiž citelně chybí poesie, nejen ta z literatury přenášená, ale hlavně ta jevištěm přímo tvořená.

Alena Urbanová

JAK

TO VIDĚLI SEMINARISTÉ

Strakatá komedie:

- představení mělo pěknou funkční scénu
- výhrady mám k Pierotovi, byl víc přihlouplý než poetický
- na mě zase působila takhle Kolombína, byla spíš vesnickou Mařkou
- u Kolombíny to byla spíše stylizace, u Pierota spíše neschopnost vytvořit tuto figuru
- on to má nejtěžší, on jediný vlastně musí hrát téma
- bylo dobré, že to bylo veršované, děti se nesetkávají s veršem často
- ty verše nejsou ale zrovna povedené
- měl jsem pocit ukřiženosti, zvláště u Matamora
- mělo to řád, bylo to vybudovaný
- pěkně vybraná muzika
- zdaleka tak nadšený nejsem, je to subjektivní pocit, protože mi nesedí styl takovéto herecké interpretace. Dodržují přísně charakter postav, ale chybí mi jejich osobní přínos, tvořivost. Nejsem emotivně zasažen.
- je to poučné, což je v divadle pro děti vzácná hodnota

Kocourek Modroočko:

- próza Kolářova je sama o sobě kvalitní, je tam jasná alegorie lidského světa, navíc nenásilně doplněná osvětou o zvířecím světě
- soubor má svou vlastní poetiku
- všichni jsou u věci i když nemají akci
- hudebně pěvecká složka byla naprosto organickou částí inscenace, nikoliv jen jako pěvecká vložka
- muzika úplně fantastická, vadily mi výstupy sólistů
- trochu rozpačitý začátek
- výborný začátek jak se mění v kočky
- malování na papír bylo ilustrativní, ale u srdíček a koťat to bylo překvapení

- Zelenoočka byla na můj vkus moc člověčí
- Modroočko jako člověk byl k pomilování
- chybělo nevkusné mentorování

Vítejte v Peřinové zemi:

- snad to sem ani nepatřilo, děti to nemohly pochopit, já bych takové představení nenabídla
- nejsem teď schopná formulovat co všechno mi chtěli říct
- texty jsou určeny dětem a jsou pro ně vydávány, patří to do umění pro děti
- Honza Papež vše zašifroval svými metaforami
- technika montáže je diskutabilní, básně samotné nemají mezi sebou vazby, oni je budují, vytvářejí vazby, ale ne vždy čitelné pro mnohost nakupených prostředků
- stačili jste při sledování kravat a ostatních věcí sledovat i texty a jejich sdělení ?
- oceňují, že dětem dávali jemný a chytrý humor
- děti milují nonsens, protože vědí, že je to jinak, utvrzují se v tom, jak řád světa funguje ve skutečnosti
- jednotlivé samostatné etudy i nádherně vybudované - ale je to tříšť, není to úplně zvládnutá koláž, hledáme vazbu na předchozí básničku
- tenhle typ dramatiky potřebujeme jako sůl děti i my

Divadelní soubor Mladá scéna Ústí nad Labem děkuje prostřednictvím Zpravodaje za milé přijetí, kterého se mu dostalo jak na národním výboru při setkání s patrony, tak od ostatních členů organizačního štábu. Jako nováčkové oceňují především vzornou organizaci, pohostinnost a starostlivost všech zainteresovaných pracovníků národní přehlídky.

HODNOCENÍ

krajských novot

Amaterský soubor Jihomoravského divadla ve Znojmě

- Jiří Čapoun : Strakatá komedie

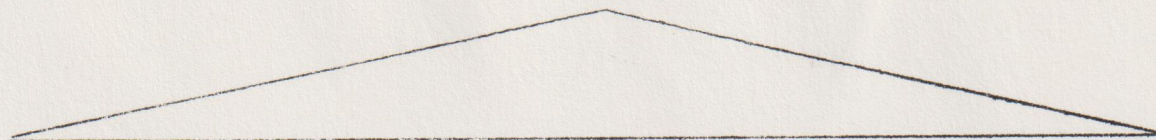
Jiří Čapoun je vůdčí osobností souboru amatérského Jihomoravského divadla ve Znojmě. Jeho podíl na umělecké činnosti kolektivu je všestranný - autoraký, režisérský, herecký a organizačský. Nejnovějším důkazem je inscenace jeho textu Strakatá komedie.

Strakatá komedie oživuje tradici commedie dell'arte a vskutku tvůrčím způsobem ji rozvíjí. Text Jiřího Čapouna zřetelně odráží autorovu poučenost v principech commedie dell'arte, v její stavbě a typovém obsazení. Není však pouhým mechanickým přenesením úryvků zachovaných scénářů nebo jejich parafrází; je svébytným uměleckým textem s kultivovaným jazykem a vázanou formou, výstižně charakterizující postavu, přes svoji historickou zakotvenost přizpůsobené mentalitě dnešních diváků. Právě v textové předloze je základ celkového všestranně kladného vyznění soutěžního představení. Jasný umělecký záměr, výrazné nadšení celého souboru Jihomoravského divadla, scénografie s vtipným a překvapivým rozehráním horizontálních i vertikálních ploch jeviště a uměřenými barevnými kombinacemi, stylové kostýmy, hudba i typové obsazení a režijní vedení herců (včetně zřejmého úsilí o slušnou pohybovou kulturu a dikci), to vše v souhrnu vytváří inscenaci, která nalézá zasloužený ohlas u dětského a mládežnického obcenstva i jejich dospělého doprovodu. Je výsledkem poctivé dlouhodobé práce amatérského souboru s mnohaletou tradicí a jasnou uměleckou orientací. Proto plně doporučujeme účast amatérského souboru Jihomoravského divadla ve Znojmě v letošním ročníku přehlídky amatérských divadel hrajících pro děti ve Stráži pod Ralskem.

Bedřich Kramář

Porota pracovala ve složení:

dr. J. Hájková, B. Kramář, M. Flešák, dr. J. Suchomelová

Příjemný překvapením přehlídky ve Velešíně byla inscenace Dobrodružství kocourka Modroočka v provedení českobudějovického souboru. Kolektiv prokázal, že je schopen tvořivě přistoupit k divadlu pro děti - počínaje výběrem kvalitní předlohy přes dramaturgicko-režijní koncepci, výtvarnou složku inscenace až k nalezení nosné stylizace v herecké složce. Epická látka je zpracována formou vyprávěného divadla (vyprávění kocourka Modroočka ostatním kočkám a kocourům) v poloarénovém prostoru

Vynalézavá režie a scénografie (řešení scény i kostýmy) provokují fantazii dětských diváků i dospělých herců.

Inscenace využívá kvalitní hudební nahrávky a pěvecká složka je na dobré úrovni.

Porota upozornila na to, že je třeba zpřesnit temporytmus představení a uvažovat o přesnějším motivování rámce celé inscenace.

DRC JKP KAPLICE - J.Papež: Peřinová země

Kaplický soubor obohatil přehlídku o montáž nonsensových veršů pro děti (našich i světových autorů), které čerpal především z knihy Ostrov, kde rostou housle. Z českých básníků využívá pásmo poetických hříček Emanuela Frynty (z knihy Písničky bez muziky) a poezie Jana Skácela (Kam odešly laně). Básničky jsou inscenovány jednoduchými scénickými metaforami a řetězeny na základě asociačních spojení. Na představení je patrná snaha vytvářet další významové roviny, které však zatím nejsou zcela čitelné a sdělné (motiv čepečku, motiv muže s epoletami, motiv "obchodníka"...).

Režie rozehrává představení do prostoru vymezeného velkou plachtou a invenčně využívá různých předmětů a materiálů (peřina, košile, epolety, hudební nástroje, balónky, svíčky, látky...) k vytváření jevištních metafor. Míra invence hudební složky, která je podstatnou součástí inscenace, není adekvátní invenci režijní a herecké.

Zkušený soubor dává předpoklady k zpřesňování koncepce této inscenace i k hereckému dotváření nabídnutých šancí.

Jaroslav Provazník

Porota pracovala ve složení:

J.Hladký, J.Pokorný, J.Provazník, E.Rolečková, dr. Jankovský

Druhý den v Klubu dětského diváka

Vyžádali jsme si další dva chlapce, takže feminizace poklesla k přehlednému poměru 2:1 (8 děvčat, 4 chlapci z 1.- 5. třídy). Nálada dětského klubu výborná, děti - i ty nejmenší - s chutí a bez problémů vyjadřují své pocity a zážitky z představení. Jsme s dětmi od 8 až do 18 hodin v neustálé akci. Hned po představení začíná povídání, přebírání, malování. Děti, zaujaté neustálou činností, ani nemají čas zazlobit a je skutečně vzrušující s nimi spolupracovat a poslouchat jejich trefná vyjádření.

Strakatá komedie

Komedie dell'arte. Má tento divadelní útvar odjinud a odjindy co říci našim dnešním dětem? Jistě ano, protože se jim hra líbila, byla pro ně srozumitelná (to především), podnětná v kresbě. Včera jsme hovořili o dětské potřebě jednoznačných až černobílých hrdinů, kteří jim pomáhají vyznat se v nesrozumitelném světě dospělých. A tady je vše jasné: dobrá je láska a směšná je nadutost a chvastounství, dobrá je chytrost a hlouposti je možné se vysmát. Děti velmi přesně dokázaly charakterizovat postavy, fandily Kolombíně, líbila se jim prostořeká Anteska, přály Pierotovi (který se zvláště děvčatům líbil proto, že je "růžomilý a poslušný") a Matamorovi přály výprask. Výhrady se týkaly vlastně jen názvu - pohádka jim nebyla dost strakatá - což si v kresbě vynahradily strakatostí domku (byl v kresbě výraznou dominantou - hrál) a kostýmů. Těžko pochopitelný a nezvyklý byl pro ně kostým Pierota, který jakoby mezi ostatními srozumitelnými kostýmy rušil. Pierot jim připadal jako sněhulák. Nejméně je upoutala postava Pantalona, snad proto, že jeho problém hledání vyčtených pravd, které život zodpovídá sám sebou, je příliš dospělý a byl podáván zbytečně didakticky.

Dobrodružství kocoura Modroočka

Děti ocenily jevištní formu i způsob komunikace herců s nimi: cítily, že toto představení je opravdu pro ně, počítá s nimi a jde jim vstříc. Porozuměly citem a vůbec nebylo třeba poučo-

vání a vysvětlování, které jim my velcí stále vnucujeme v domněn-
ní, že ony jinak nepochopí. Pochopily myslím beze zbytku. A ne-
bylo potřeba se mnoho ptát a nic dodávat. Pochopily paralelu
se světem lidí a samy byly schopné hovořit o dětech, které jsou
takové jako Natrhousko, dokázaly rozlišit dobré i slabé vlast-
nosti Zrzundy a milovaly Modroočka, jeho čistotu, otevřenost a
ochotu pomáhat. V kresbách dominovaly právě ty nejcitovější a
nejopravdovější momenty (vztah Modroočka ke Kiki, krásně symbo-
lizovaný srdíčky v Modroočkově deníku a kolébka Zelenooččiných
koťat). Nádherná citová výchova, která nepotřebuje vztyčeného
ukazováčku didaktických poučování! A především písničky, hudba
- "to bylo nejlepší".

Vítejte v Peřinové zemi

Reakce dětí byla podrážděná, až skoro agresivní: "O čem to
vůbec bylo...? "To nemělo žádný děj...". Jedna sedmiletá holčič-
ka - z dvanácti dětí - řekla, že se jí to líbilo, protože tam
byly hezké písničky a protože bylo hezké, jak herci ze začátku
hry "vykoukli". V kresbách se opakovala právě tato úvodní scéna
nebo velká strakatá peřina bez lidí. Děti se neustále domáhaly
výkladu smyslu a byly jen schopné zopakovat úvodní expozici,
že byl chlapeček nemocný a přišly k němu hračky... Tam - na
začátku - se zřejmě jejich schopnost sledovat tok představení
zablokovala a dále byly schopny vybavovat jen fragmenty: hez-
ká byla jízda na koních, byla tam legrační básnička ... Snaha
po porozumění, zachycení nějaké dějové linie - když se tam stá-
le "o něčem" hrálo - zcela potlačila možnost sledovat vtipné
dětské básničky, o které snad šlo. Symbolika rekvizit byla pro
děti nečitelná. "Čepička na spaní" měla jen funkci označit to-
ho, kdo má mluvit - ale pak děti zase mátló, že mluví i ti, co
čepičku nemají. Tygrovi, který měl jistě hluboké poselství pro
dospělé, děti vůbec neporozuměly. A přece viděly, že se herci
snaží, což komentovaly glosami: "Ta jedna tak hezky koulela
očima" a pod. Škoda, tolik práce, tolik myšlenek, tolik poezie
(literární i divadelní) - a vše tak znepřístupněné dětskému di-
vákovi. Třeba právě proto, že všeho bylo moc a to, co mělo být
dětské, bylo příliš přeracionalizované. Vždyť ty básničky, kte-
ré by jistě děti mohly oslovit i pobavit, jsou tak nádherně
prosté a plné skutečně dětské fantazie..

Ivana Veltrubská

Ze mého deníčku

Po dlouhá léta v soutěži dospělých amatérů hrajících pro děti vládla výlučně pohádka. Zpočátku to byly různé typy pohádek, postupně se však dramaturgie zužovala téměř výlučně na pohádku "veselou". Bývá totiž nenáročná na finance, obsazení, přepravitelnost při zájezdech. Na poslední přehlídce ve Stráži byl tento stereotyp podstatně narušen třemi inscenacemi her o zvířátkách, resp. o zvířecích mláďatech - Malé divadlo z Ústí hrálo tehdy Kocourka Modroočka, Dejlov soubor z Třebíče úpravu Malého tygra H. Januszewské a kaplický DRG "kuřecí story". Byl jednou jeden Píp. Vše ostatní byly pohádkové komedie či spíše "veselé hry". Letos se však tento typ dramatiky stal záležitostí naprosto menšinovou - to jsem si naplno uvědomila při své vnitřní "inventuře" v průběhu dnešního dne: ráno původní hra podle komedie dell'arte, po obědě zvířecí příběh o Modroočkovi, v pozdním odpoledni koláž poezie uplatňující divadelní prostředky. Z toho, co jsme už viděli, připočteme k novým, či v tomto případě spíše obnoveným typům a žánrům velkou kouzelnou pohádku Tři kmotřinky. A tak nejenže u všech pěti dosud zahraných inscenací mohla být řeč o divadelním umění pro děti, a ne - jak bývalo časté - o tajemné "specifice" jakožto decentní nálepce pro neumělost, ba neumětelství, ale o velmi různých dramatických předlohách, námětech, stylech, typech divadla.

Eva Machková

PŘIVÍTALI JSME

nejmladší účastníci strážské přehlídky, slečnu Veroniku Jandovou, mladou tří měsíce, které přijela (či spíše byla přinesena) se souborem ze Zbirohu. Zatím o divadle nic neví a tak si sladce spí v miminkovské postýlce, kterou dostala z laskavé péče pořadatelů. Ale protože je z divadelnické rodiny, jistě nebude dlouho trvat, než zazvoní divadelní zvonek a už jí to začne.....

Patera přemítání o Popelčinyých problémech *Waka třetí:* O SMÍCHU

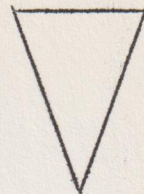
Organickou potřebou dětského obecnstva je veselost. A to je vůbec nejsilnější pramen nedorozumění, těžkých, vytrvalých, a v černých chvílích se zdá, že vůbec nevykořenitelných omylů - dramaturgických, režisérských i hereckých. Jen ti nejcitlivější totiž dokáží pochopit, že dětský výklad veselosti je mnohem širší a velkorysejší než dospělá představa komiky. Veselé jsou pro děti všechny projevy vitality a odolnosti, aktivity a chytrosti, odvahy a spravedlivého vzdoru proti ponižování lidské důstojnosti. Veselá je pro ně každá otevřená hra "na něco" i dynamický pohyb, který nemusí vždycky směřovat ke gagu nebo šprýmu, aby děti rozjařil: v cirkuse se nesmějí jen klaunům, v podstatě stejnou emoci a nadšenou sympatii vzbuzuje třeba zázračný žonglér nebo obratný kouzelník. Rozhodně mnohem spíš než tak častá a tak špatná divadelní "komika", která se jim nabízí v podobě zoufalého autorského ždímání slovních vtípků a žertovných vycpávek dialogů, v podobě starooperetních komických šarží či v umělé bujarosti poskakující loutky, provolávající "Hele, jak je mi veselo!"

Stejně tak organická je ovšem potřeba žasnout. Je to ta nej přirozenější, základní touha po přesahu sama sebe, po vytržení, po zážitku ještě nikdy předtím nezažívaném. Této divácké potřebě zůstáváme v divadle pro děti, amatérském i profesionálním, hereckém i loutkovém dlužni skoro všechno. Lámeme si hlavu, abychom za děti rozhodli, čemu a od kdy mohou rozumět a čemu ne, a zapomínáme, že divadlo stejně jako poezie má moc konat zázraky, které vůbec není třeba si hned na místě vysvětlovat "co tím chtěl básník říci", ale které dokáží poskytnout i dítěti jakoby bleskem ozářenou jasnozřivou chvíli jakéhosi prohlédnutí spíš než poznání. Tuto moc má ovšem jen umění divadla - atrapy to nedokáží, ty se drží hezky při zemi a podávají dětem duševní krmi v podobě hodně řídké kašičky.

Alena Urbanová

CESTY ZA DOBRÝM DIVADLEM

JSOU CESTAMI Z IZOLACE

Na tom, že amatérské divadlo pro děti není ve svém celku prosperujícím oborem, se asi shodneme všichni. Potíž je v tom, že neméně problematická je i úroveň profesionálního divadla pro děti, o televizi ani nemluvě. Navíc je tu ještě jeden hluboce substandardní a odborné veřejnosti zcela skrytý proud divadla pro děti, který bují a vzkvétá - a výborně se prodává - do školek, do družin, do kulturních domů po celé republice. Jsou to produkce age tážních skupin. Není tedy divu, že amatérské divadlo je 'akové, jaké je. Laťka nasa-zená a vlastně vnucovaná profeyionály je tak nebezpečně nízká, že může dezorientovat i nřročného a divadelního světa znalého amatéra, který má smysl pro vkus.

Mám za to, že hlavním důvodem tohoto neradostného stavu je totální izolace od okolního světa - nejen od světa kvalitního divadla pro dospělé nebo od světa jiných umění pro děti (kvalitní literatura, ilustrace), ale i od jiných oblastí divadla, které s dětským publikem také počítají.

Existují totiž oblasti divadla pro děti, které nejen prosperují, ale dokonce v celku divadelnictví (a nejen amatérského) hrají prim. Vzít je v potaz a inspirovat se jimi by divadlu pro děti přineslo - myslím - jenom užitek.

Především je tu divadlo dětské, tedy divadlo hrané dětmi, přesněji řečeno dramatická výchova. I toto divadlo bývalo před celkem nedávnou dobou (je tomu tak 20 - 25 let) ve stavu více než zbědovaném. Cesta ke kvalitě vedla jednak přes důsledné a systematické **propracování a rozvíjení metodiky dramatické výchovy a hledání inscenačních možností dětského divadla** jednak přes systematické a praktické **rozvíjení a obohacování dramaturgie** dětského divadla. Od první národní přehlídky v Kaplici (1974) pracuje každoročně autorsko-dramatizátorský seminář Zdeny Joskové, od první poloviny 80. let čile funguje Kruh autorů a dramatizátorů dětského divadla při ÚKVČ a v přípravě každého většího a serióznějšího vzdělávacího programu (zvl. lidových konzervatoří) pro vedoucí dětských souborů se na dramaturgii myslí.

Obojí ovšem - propracovávání metodiky a inscenačních možností a rozvíjení dramaturgie - vyžaduje systematicklost i možnost pravidelně a relativně často (ne jednou za dva roky!) se scházet a pracovat na společném díle.

Divadlu pro děti se však věnuje také ta část divadelníků, kteří pracují s loutkou, předmětem a materiálem, neboli loutkáři. Ti nejtvůrčivější - ať už jsou to profesionálové nebo amatéři - dělají divadlo pro děti, které je moderní, metaforické a které svými tématy oslovuje i dospělého diváka. Podstatou jejich úspěchu je, že toto divadlo - ačkoliv je určeno dětem - není infantilní. A pak je to divadlo z větší části autorské. V každém případě však **autorské divadlo** dodalo amatérskému a pak i profesionálnímu loutkářství rozhodující impulsy k cestě za tvůrčivostí a současným výrazem. (Nemyslím si samozřejmě, že autorské divadlo je samospasitelné a jediné možné, ale velikou

roli sehrálo - a hraje - díky tomu, že nekompromisně nasto-
luje tvořivost jako přístup k divadelní tvorbě. - A dnes už
je zcela jasné, že bez tvořivého přístupu k divadlu se neo-
bejde ani ten, kdo chce dělat divadlo interpretační.)

A tak si myslím, že by neuškodilo, kdyby Stráž pod
Ralskem viděla - alespoň formou inspirativních představení
- některé z kvalitních loutkářských inscenací a také poho-
stinské vystoupení dětského souboru dramatického, loutkářské-
ho nebo recitačního. Navíc mám za to, že by amatéři hrající
pro děti měli využívat už existujících možností a zajímat se
o semináře pro vedoucí dětských souborů a pro loutkáře, even-
tuálně přímo o Kruh autorů a dramaturgů dětského divadla
a třeba se přijet podívat i na národní přehlídky amatérského
loutkářství (Chrudim) a na národní přehlídky dětských souborů.

Jsem přesvědčen o tom, že první podmínkou cesty za dobrým
divadlem je zrušení umělých a neprodyšných přehrad, do nichž
se divadlo pro děti uzavřelo.

Jeroslav Provazník,
ústřední metodik pro amatérské
loutkářství, dramatickou výchovu
a dětské divadlo UKVČ

Nový krajský metodik Západočeského kraje se jmenuje

MIROSLAV ANTON

Je asi metodikem naprosto nejčerstvějším, protože pracu-
je na KKS od 1. října. Amatérským divadlem se zabývá od svých
sedmnácti let. Divadlo mu učarovalo natolik, že tehdy odešel
jako elév do divadla v Karlových Varech a prožil tam čtyři ro-
ky herecké práce. Mezitím průběžně spolupracoval s amatéry:
Nejprve v Lokti nad Ohří, pak v nově utvořeném Karlovarském
hudebním divadle, kde se v současné době pokouší o rockovou
operu. Píše scénáře pro agentury.

Zajímá se o divadlo komplexně, protože prý když k němu
člověk přičichne, přestane dělat rozdíly mezi tím, co je ama-
térské a co profesionální. Lákájí ho možnosti metodické prá-
ce a věří, že se mu podaří uplatnit nové a zajímavé přístupy
k dramaturgické a inscenační práci. Divadlem pro děti se
dosud příliš nezabýval, ale ne proto, že by bylo na okraji
jeho zájmu. Nijak neodděluje divadlo podle toho, pro jakou vě-
kovou skupinu je určeno. Všechno je to přece divadlo a jako
takové je vždy stejně hodno pozornosti metodika, toho, kdo se
jím tak či onak zabývá.

- rol -

INFORMACE

O jednom zajímavém semináři

který se konal 17.2.t.r.v Trnavě. Zúčastnili se ho zástupci divadel pro děti a mládež (Trnava, Nová scéna, Prešov, DJW Praha). Kromě divadelníků se semináře zúčastnili pedagogové, pracovníci kulturních zařízení, SSM, PO a řada dalších pracovníků kultury, školství a všech ostatních, kteří pracují s mládeží. Marian Lucký, psycholog a dramaturg trnavského divadla pro mládež úvodem připomenul, že v uplynulém roce měli seminář pouze pro pedagogy, kde byl diskutován výzkum hodnotové orientace mládeže.

Pořadí tohoto hodnotového žebříčku bylo:

- orientace na materiální hodnoty
- sport
- dostat se do ciziny
- tanec, diskotéky, oblíbené kapely

Přijímání kultury - pouze pasívní formou. Hlavně prostřednictvím televize, filmu, videa (u těch, co mají, nebo mohou vidět) - v hudební oblasti pouze jím blízká hudba. Divadlo jen sporadicky. Láska, lidské vztahy, rodina, to vše byly hodnoty z posledních. Bylo diskutováno o mnoha důvodech tohoto stavu. Jedním z nich bylo opomenutí estetické a mravní výchovy ve školách. Školy nemají místnosti a vybavení pro realizaci výuky různých druhů umělecké činnosti. Nemají aprobované a schopné pedagogy.

M.Lucký připomenul, že u nás přežívá v podstatě model kukátkového divadla pro děti, zatímco ve světě se pěstují mnohé jiné formy dramatické výchovy - my se bojíme rozmlouvat s dětmi o tom, co se kolem nich děje. V mnoha zemích se např. otvírají problémy nemocných a postižených dětí, narkománie, rasistické problémy, kriminalita, sociální problematika různých etnických skupin a pod. Je to součást ozdravovací terapie v rámci společnosti.

Dále bylo na semináři konstatováno, že dítě je mnohdy nejosamělejší tvor na světě. Je šikanováno, přepracováno, nemilováno, peskováno za prohřešky, které dospělí dělají běžně atd. Proto je třeba na dítě myslet a pomáhat mu hledat sílu a orientaci v životě.

Další velmi zajímavé příspěvky přednesli odborníci z Dětského diagnostického ústavu, Výzkumného ústavu dětské psychologie a patopsychologie, z oboru kriminologie.

Jako negativní jev se projevuje negativní reakce na autokracii, křivdu. Negativním jevem je relativizace hodnot: společensky je hodnocen více ten, kdo má než ten kdo umí. Nedůvěra ve svět dospělých, kteří něco jiného říkají a něco jiného dělají. Špatná komunikace ze strany dospělých, nezajímají se o niterný život mladého člověka, šikanují ho za to, že se nevejde do škatulek, které pro něho připravili a nejsou ochotni komunikovat o tom, proč tomu tak je. (Dosud platící heslo hippies ze 60.let: nevěř nikomu, komu je nad třicet let). Hovořilo se o špatném systému výchovy osobností, které mohou vyrůst jedině, jsou-li podporovány jejich mimořádné schopnosti, jejich jedinečnost, jejich suverenita. Čím větší důvěra a zodpovědnost je na jedince kladena, tím silnější osobností se stává.

V naší společnosti je také mnoho věcí tabuizováno a mladý člověk především pátrá po všem tabuizovaném (všechno nově poznané je vzrušivé, je to hnací motor lidstva).

Otevřeně se hovořilo o celé řadě dalších problémů. V diskusi se mnohé potvrdilo. Rozšířil se pohled o celou řadu zkušeností jednotlivých pracovníků a zcela pochopitelně se hovořilo v těchto souvislostech o nepostradatelnosti kulturní sféry při působení na mladého člověka.

Anna Lošťáková

Divadlo Jiřího Wolkra

PŘIPRAVUJE SE

Na podzim roku 1990 pořádá ÚKVČ dva víkendové semináře ve vzdělávacím středisku v Solenicích pro dramaturgy a režiséry amatérských souborů hrajících pro děti. Lektorkou této dílny, zaměřené na problematiku klasické pohádky, má být Zdena Josková. Soubory budou zvány prostřednictvím krajských kulturních středisek. Zájemci se mohou informovat v divadelním oddělení ÚKVČ.

POTKÁVÁNÍ

tentokrát s Vodičkovými z Českých Budějovic. S dvěma bratry Janem a Rudolfem, které málokdo od sebe rozezná, a s Janovou ženou Martinou.

Jakoby pořád o něčem přemýšleli. A když vysloví názor, je na nich vidět, že se s ním nespokojí a budou rozvažovat a hledat dál. Vyslovují-li názory na divadlo, předkládají vždycky jen momentální výsledek hledání a momentální stav nalézání. Snad ani sami netuší, jakou plasticitu tím jejich práce dostává. Zdánlivě to může vypadat jako paradox, že čím hlouběji se zamýšlejí, tím obtížnější je pro ně na požádání vychrlit umělecké krédo. Paradox je samozřejmě jen zdánlivý, protože korektivem je nepochybná poctivost a odpovědnost. Pracují ve zvláštním kompaktním mladém kolektivu, kde jsou skoro všichni učitelé. Ne ve smyslu přeneseném, ale skutečně. Proto mají blízko k dětem a nenapadne je práci pro ně podceňovat. Pracují jako součást kolektivu divadla J.K.Tyla a zdá se, že jeho rámec je jim občas trochu těsný. Když se nad tím člověk zamyslí, skoro by "velkému" souboru záviděl: Vždyť kolik zavedených souborů má to štěstí, že se omlazuje od vlastního středu? Kolik zajímavých konfrontací taková skutečnost přináší!

Zajímalo mě, co a hlavně jak by chtěli dělat v budoucnu. Zatím vědí spíš, co by dělat nechtěli: opakovat cizí myšlenky a postupy; nepokoušet se o něco nového, neprozkoumávat sami sebe a své možnosti. Chtějí téma, na které by se mohli vyslovit k vlastní existenci. K tomu si potřebují ujasnit své možnosti. Jedním z prostředků k tomu byla inscenace Kocourka Modroočka. Představení jim slouží k tomu, aby se pokusili vytvořit vlastní svět, přitom dominantou tohoto prohlášení zřejmě není slovo vlastní ani svět, ale pokusit se. Specifický je i jejich vztah k textu: Chápu ho pouze jako základní materiál, zdá se, že mu někdy mají trochu za zlé jeho kodifikovanou podobu. Okouzluje je divadelní metafora, která vystupuje nad úroveň textu, chtějí vytvářet další roviny, nenávidí popisnost. Nic nechtějí odmítovat, všechno chtějí zahrát. Hereckou složku představení považují za nejdůležitější, nejtvárnější a ke komunikaci

Dva roky jsou moc i málo

aneb jak ovlivnila minulá přehlídka ve Stráži naši další práci

Na 8. národní přehlídce zde byl soubor DRC (Divadlo rodinných selků) z Kaplice s inscenací pohádky Borise Zachodera Byl jednou jeden Píp. Na soubor minulá přehlídka zapůsobila ve dvou směrech. Jednak poskytla souboru možnost porovnat svou práci s prací ostatních kolektivů, a jednak rozbor inscenace porotou a seminaristy přivedly režiséra a vedoucího souboru Jana Papeže znovu k tomu, jak nezbytný je pečlivý rozbor textu v kolektivu.

DRC po návratu ze Stráže začal připravovat inscenaci, která měla klasickou dramatickou linku - příběh. Na začátku práce však Jan Papež odešel do Prahy řádně studovat DAMU. Se souborem se vidá v lepším případě dvakrát měsíčně. Bylo ale nutné, aby soubor i bez něho pracoval dál. V rozpracované inscenaci však nebylo možné pokračovat. Je vlastně zázrak, že soubor ty dva roky ještě vydržel pohromadě a že je schopen přece jen něco vytvořit.

- hor -

Národní přehlídka očima organizátorů

Bohumila Voborníka jsem zastihl v osvětlovací kabině v plné práci na přípravě světelného parku pro soubor ze Zbirohu.

... času je málo, reflektory na rampě nasměrovat, štych na pianino ... "Máte pochvalu!" volají do kabiny členové souboru a já se konečně mohu zeptat: "Co pro Vás znamená přehlídka?" Chvilé přemýšlení - odpověď: "Pro mě i pro spoustu dalších je to vytržení z normálního života. I když to trvá týden, větší na lidí se těší, že to bude něco jiného než běžný provoz v roce. Navážeme kontakty se soubory. Je to sice práce od rána do večera, ale je to příjemné, když vidíte, že se daří a soubory se cítí jako doma a odjíždějí s pocitem, že příště přijedou do známého a příjemného prostředí."

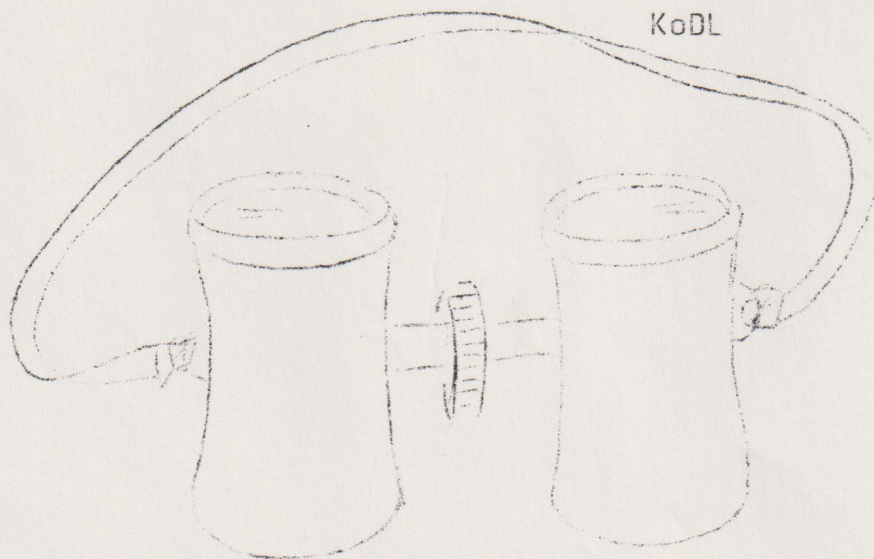
- pok -

OHLASY ZE SOUBORŮ

Patálie s Patálií

Neradi bychom vytvářeli další bariéry omluv a zdůvodnění, proč jsme nekvalitní předlohu vlastně vybrali, když přece platí, že dětem jen to nejlepší (viz Zpravodaj č. 2 - Dumánky J. Pokorného). Za náš mentálně retardovaný soubor bychom doplnili několik malých připomínek. Z článku, ke kterému se vracíme, vyplývá, že J. Pokorný nesledoval nebo sledoval nepozorně jednání poroty se souborem. Režisérka KoDL hned v počátku své promluvy uvedla, že soubor je si vědom nedostatků, které text má. To bylo zdůrazněno i v závěrečném vystoupení M. Zajíčka.

Nuže tedy ještě jednou pro všechny, které to zajímá, a pro J. Pokorného zvláště. Ano - text komedie "Patálie s dalekohledem" je slabý. V poslední době - jak jistě neuniklo mnoha divadelníkům (amatérským i profesionálním) se nám z divadla vytrácí to, co dělá divadlo divadlem. A to je herectví. Inscenace jsou plné smybolů, metafor apod. Herec zůstává jakoby stranou. Domníváme se, že chceme-li dělat slušné divadlo, je potřeba zvládnout základní "herecké řemeslo". To byl jeden z hlavních důvodů, proč jsme vybrali "Patálii". Tato komedie je vlastně seskupením hereckých etud. Tím dává hercům možnost naučit se, vyzkoušet, objevovat. Komedie si neklade, nemá a nenese hluboké myšlenky. Hlavně chceme touto komedií děti pobavit, uvolnit je a umožnit jim na chvíli zapomenout na život plný stresů. To by asi tak bylo vše. Stačí to, pane Pokorný? Opravdu velmi rádi se s Vámi setkáme a necháme si poradit, co hrát.

2 2

Se zaujetím a s očekáváním jsme si přečetli Zpravodaj č. 2. Po přečtení názorů seminaristů nás napadla právě tato otázka: "Proč?"

Domníváme se, že seminaristé hledají pouze nedostatky v našem představení. Překvapilo nás, že seminaristé, lidé na určité divadelní úrovni, neocenili ani jeden z kladů naší národní inscenace. Máš soubor pracuje již několik let s přesně vytýčenou dramaturgickou koncepcí zaměřenou na domácí i zahraniční klasiku. Třebaže porota naší dramaturgii kladně ocenila, seminaristé ji pomíjejí. Inscenaci, která byla zpracována formou stříhu - což vysoce ocenila krajská porota - seminaristé zhodnotili jako chaotickou, nepřehlednou apod. Dále při stylu, který jsme zvolili, poukázali, že deklamování jde proti iluzi, přičemž předsedkyně krajské poroty ve svém hodnocení této inscenace napsala: "Základní konflikt je vyznačen velmi zřetelně, ale myšlenka hry není deklamována poučující tezí, zůstává vtělena v obraze v podobenství...".

"Příběh pohádky se vypráví prostřednictvím krátkých záběrů do klíčových situací, "stříhaných" tak, aby navzájem vytvářely kontrasty či kontrapunkty. Epický příběh tak dostává spád, jakoby nenadále překvapivé přechody ze situace do situace podporují kouzelnost, fantastičnost děje a zároveň i jeho logiku a přehlednost. V důmyslném režijním aranžmá jsou tyto záběry dostatečně scénicky názorné, působivé, se stupňujícím napětím..." (cit.: Metodik KKS 6/1989, str. 9).

Z výše uvedeného hodnocení předsedkyně krajské poroty nemůžeme rozhodně s názory seminaristů souhlasit. Názor, že bylo příliš mnoho efektů, které nesloužily, jak napsal jeden ze seminaristů, je v rozporu s hodnocením dětské poroty, která naopak tuto stránku iluzivního a kouzelného světa přijala velice spontánně.

Jestliže víme, že ani jeden ze seminaristů neviděl naše představení více než dvakrát (včetně úterního) je nepochopitelné hodnocení slovy: "Viděl jsem to několikrát, ale tohle

představení bylo bohužel z těch nejhorších."

"Bylo tam všeho moc, střihy, efekty, černé divadlo, ohňo-
stroj, ale nakonec z toho vlastně nic nebylo" - Ptáme se:
Opravdu nebylo?

Zajímalo by nás také, jak vznikl názor: "...potlačili, že
se jedná o nevlastní dceru" (postava Johany), i když i ti nej-
menší diváci pochopili hned v úvodu hry (2. obraz), že se
jedná o dceru kněžny, která usiluje o přízeň krále a později
jeho syna Vladana.

Vážíme si všech výroků poroty a souhlasíme s nimi, ale
nemůžeme souhlasit s názory seminaristů, kteří pouze kritizují
a jejich názory přitom nekorespondují s hodnocením dětského
diváka.

DS Mladá scéna Ústí nad Labem

Dumánky

Vážený soubore KoDLe,

Je mi ne právě příjemné replikovat Vaši odpověď na Dumánky v
č.2. Jsem s Vámi zajedno, že bychom měli vše zvládnout, chceme-
li dělat slušné divadlo, Za základ inscenace musím bohužel stá-
le - narozdíl od Vás - považovat ne herecké řemeslo, ale příp-
ra-vu inscenace po její dramaturgické stránce /abych měl jasno
o čem, jak a pro koho budu inscenaci připravovat/. Marná slá-
va, výběr předlohy a její zpracování je vždy rozhodující.

Ponechávám na úvaze ostatním Váš názor na přebujelost metafor,
symbolů a pod. v dnešních inscenacích na amatérských jevištích.
(Domnívám se, že opak je zatím stále pravdou)

Navíc divadlo ve své podstatě musí být jedna velká metafora -
obraz. Pokud by takové ne bylo, ztrácelo by své opodstatnění.
Věřte mi, že děti lze bavit, uvolnit a umožnit jim na chvíli
i zapomenout na život plný stresů (o což-jak říkáte Vy - se
snažíte) plněji na kvalitní předloze (plné metafor a symbolů).
A o to šlo včera všem diskutujícím. Souhlasím s posledním řád-
kem. Budu se těšit v redakci Zpravodaje až do soboty 28. říj-
na (od nevidím do nevidím) a dále případně na našem KKS v Čes-
kých Budějovicích.

Nikdy jsem si nemyslel, že jste mentálně retardovaný soubor - právě naopak. To ostatně potvrdil Váš článek.

Jiří Pokorný

x x x x x

Soubor z Ústí vyslovil své natrpklé proč a jelikož se mi zdá, že třeba není sám, kdo si takovou otázku klade, a dále jelikož jsem shodou okolností názory seminaristů odposlechla a zapsala právě já, odpovídám na otázku: Seminaristé bývají na všech přehlídkách nejstriktnějšími hodnotiteli. Tvoří uzavřený kolektiv, který se několik hodin denně zabývá danou oblastí divadla. Seminaristé se učí mj. postihovat podstatu inscenačních postupů a problémů a co nejpřesněji tyto problémy formulovat. Kdyby své názory formulovali pro Zpravodaj, jistě by pro nás vyrobili učesanější, zdvořilejší, prostě "diplomatictější" tvar (v jistém smyslu i objektivnější), ale pak by se mohlo stát, že si soubor přečte jinými slovy totéž, co slyšel od odborné poroty. Záměrně proto uveřejňujeme odposlechnuté výkřiky (výběr přitom pořizuje příslušný redaktor, takže nikdy není naprosto přesným a vyčerpávajícím záznamem toho, co bylo řečeno), protože se domníváme, že by právě tyto syrové formulace mohly zprostředkovat souboru informace a postřehy, s kterými se jinak nesetká. V žádném případě není cílem soubor urazit, protože nikdo (tím méně seminaristé) nikoho na přehlídce neznámkuje a necejchuje. A nikdo netvrdí, že příslušný autor výroku musí mít pravdu, v naprosté většině případů to netvrdí ani on sám. Bylo by dobře, kdyby soubory pochopily, že jsme tu všichni proto, abychom prospěli jeden druhému, k čemuž nemusejí vždy vést cesty široké a oku i citu lahodící.

Na závěr bych chtěla soubory poprosit, aby - pokud cítí potřebu reagovat na kritiku - nezaštiťovaly se slovy, která o jejich inscenaci řekl někdo jiný někde jinde. Hodnocení krajských porot uvádíme ve Zpravodaji spíše na doplnění a pro případné porovnání, k jakému asi vývoji v inscenaci došlo za poslední období. Ve Stráži se hodnotí to, co se odehrálo tady. V kontextu krajské přehlídky mohlo představení vypadat úplně jinak, navíc výrok porotce není výrokiem soudu, který musí být všeplatný, neboť se opírá o neměnnou literu zákona (ani tam to ovšem není vždy pravda, jinak bychom neměli odvolací řízení). Argumenty pro umělecké hodnocení je asi třeba hledat jinde a jinak.